



Kun en kort utsættelse

Taler

Axel Andreas Thallaug

Dato

10 august 1911

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om stemmerett for kvinner (5)

- 1 Jeg vil forutskikke den bemerkning, at min stilling til dette spørsmål er
temmelig klar, idet jeg foran sidste valg i samtlige mine valgforedrag åpent
uttalte, at jeg ikke i næste periode kunde være med paa at stemme for almindelig
politisk stemmeret for kvinder, saa mine vælgere er fuldt bekjendt med mit
5 standpunkt i saa henseende.

- Det var nogle udtalelser av herrerne Bryggesaa og Eftestøl, som bevirket, at jeg
forlangte ordet. Hr. Bryggesaa talte om, at der var vist en seig motstand mot
kvindestemmeretten, og hr. Eftestøl uttalte sig i samme retning. Der var vist en
10 seig passiv motstand fra høirehold, sa han. Det kunde kanske ikke være av veien
at mindes en smule, hvordan det er gaat med denne sak.

- Den begrænsede kommunale stemmeret blev indført ved loven av 29de mai
1901. Ved behandlingen av denne lov var der nogen uenighet om den
15 censusgrænse, man skulde vælge. Hr. Bryggesaa var noget inde paa det. Jeg vil
faa lov at minde om, at hvis jeg ikke tar meget feil, var professor Hagerup av
dem, som talte for den censusgrænse, som blev vedtat, 300 kr. paa landet og 400
kr. i byerne, mens hr. Gunnar Knudsen holdt paa grænserne 400 kr. og 600 kr.
Jeg tror ikke jeg tar feil i det. Saa forelaa der i 1902 forslag om begrænset
20 statsborgerlig stemmeret for kvinder. Man hadde da et aars erfaring med hensyn
til den kommunale at se tilbake til. Konstitutionskomiteen fandt at burde
indstille samtlige de foreliggende forslag til ikke bifald, og komiteen uttalte:
«Ved forandringen i formandsskapslovenes § 2 av 29de mai 1901 har kvinder
erholdt kommunal stemmeret, og det maa da ansees ønskelig, inden man gaar til
25 nærmere drøftelse av spørsmålet om statsborgerlig stemmeret for kvinder, at
vinde nogen erfaring for, hvorledes den kommunale stemmeret vil virke.»

Indstillingen var enstemmig, og den vedtokes enstemmig og uten debat i
30 Stortinget. Saa forelaa der for Stortinget i 1903;04 forslag om statsborgerlig
stemmeret for kvinder. Konstitutionskomiteen uttalte, at «da den kommunale
stemmeret for kvinder kun har virket ved et valg, er i ethvert fald den erfaring,
som konstitutionskomiteen i 1901;1902 ansaa det ønskelig at vinde, før man
35 optok spørsmålet om almindelig statsborgerlig stemmeret for kvinder til
drøftelse, meget liten og uskikket til fra samme at dra slutninger angaaende den
statsborgerlige.» Hele konstitutionskomiteen sa, at erfaringen var for liten, og
Stortinget sluttet sig enstemmig til konstitutionskomiteens uttalelse. I 1904
forelaa der forslag om almindelig stemmeret for kvinder. Det fik kun 30
stemmer. Det blev uttalt av flere repræsentanter, at den indskrænkede
40 stemmeret kun hadde virket ved et valg, saa man vilde ikke gaa videre da. Det var
den seige motstand, denne motstand fra høirehold, som hr. Eftestøl sa. Men har
praktisk talt staat enig om, at der skulde kræves nogen erfaring, før man gik til
utvidelse av stemmeretten. Saa fik man da i 1907 den begrænsede statsborgerlige
stemmeret. Jeg var selv med og stemte for den. Man hadde da erfaringen med
45 hensyn til den kommunale stemmeret fra valgene i 1901 og 1904 at se tilbake til.
Saa vedtok man i 1910 den almindelige kommunale stemmeret. Jeg var ogsaa
med og stemte for den. Man hadde da tre kommunale valg at se tilbake til,
valgene i 1901, 1904 og 1907. Og saa kommer man nu og vil han den i 1907
vedtagne begrænsede stemmeret gjort almindelig, naar man kun har ét valg at se
50 tilbake til.

Jeg tror, det stemmer noksaa godt med Stortingets holdning i
stemmeretsspørsmålene i de senere aar, at man nu indtar det standpunkt, som
konstitutionskomiteens mindretal indtar. Man maa huske paa, at det her dreier
55 sig om ganske betydelige utvidelser. Ved utvidelsen i 1907 fik ved sidste valg ca.
295 000 kvinder stemmeret. Der var ca. 485 000 stemmeberettigede mænd.
Altsaa blev der ved sidste valg en stemmeretsutvidelse av ca. 61%. Hvis man nu
skal gaa til at gjøre den statsborgerlige kvindestemmeret almindelig, vil der efter
de oplysninger, man er i besiddelse av, bli ca. 255 000 kvinder, som faar
60 stemmeret, som tillæg til de nuværende. Altsaa vil der da bli ca. 485 000
stemmeberettigede mænd mot ca. 550 000 stemmeberettigede kvinder. Det vil
betyde en utvidelse av ca. 32,7 %. Jeg synes, at der kunde være grund til, som hr.
Suhrke sa, at puste litt i bakken. Jeg er selvfølgelig fuldt ut enig med hr. Suhrke i,
at det principielle spørsmål er fuldstændig avgjort, og der er ikke, som hr.
65 Eftestøl lot til at ville la skinne igjennem, spørsmål om nogen lang utsættelse;
det kan man selvfølgelig gaa ut fra som en given ting, at der er kun tale om en

kort utsættelse. Og jeg er saa fuldstændig enig i den uttalelse, som hr. Bryggesaa fremkom med, at kvinderne har ved sin deltagelse, baade ved sidste
70 statsborgerlige valg og sidste kommunale valg og da især i byerne, lagt en saa stor interesse for dagen for offentlige anliggender, at det selvfølgelig kun maa spaa godt for den fuldstændige gennemførelse av stemmeretsspørsmålet, saa at den statsborgerlige stemmeret blir helt almindelig.

75 Jeg kan endvidere erklære mig enig med hr. Bryggesaa, naar han sa, at man antagelig ikke kunde faa høre her i salen det, som har været anført av og til tidligere, at aarsaken til, at man nu ikke vilde gaa med paa almindelig statsborgerlig stemmeret, var den, at socialisterne derved vil faa vind i seilene og faa altfor stor overvegt. Jeg uttalte mig i saa maate ganske tydelig, da saken om
80 den almindelige kommunale stemmeret var fore i lagtinget, og vedkjender mig fuldtut, de ord, som jeg da uttalte. Det er ikke min aarsak til at mene, at man her som overalt ellers, hvor der har været tale om utvidelse av stemmeretten, bør gaa skridtvis frem. Jeg mener, at grundlovens § 112 gir tydelig anvisning paa veien, paa at man skal gaa skridtvis frem her. Jeg vil minde om, at da vi i 1907 stemte
85 over almindelig statsborgerlig stemmeret for kvinder, var mænd som præsident Berner og Gunnar Knudsen mot.

Jeg kan i alt væsentlig slutte mig til det, som blev uttalt av hr. Bryggesaa om sencussystemet. Det er selvfølgelig saa at det byder paa visse uheldige sider, og
90 jeg skal medgi, at det kan lede til, at mange særdeles vel kvalifiserte kvinder paa den maate kan bli utelukket. Jeg beklager forsaavidt det; men jeg mener, at man faar se bort fra de forholdsvis faa tilfælde, hvor disse beklagelige resultater opstaar, og se paa den store almindelige regel, og da mener jeg, at kunde mændene i saa lang tid klare sig med censussystemet, kan sagtens kvinderne
95 klare sig i de faa aar, som her kan bli tale om at vente, før man gaar over til almindelig statsborgerlig stemmeret.

Kilde

Stortingstidende 1911, s. 2613-2615.

100

Emner

Innlegg i Stortinget, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Stemmerett

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kun-en-kort-utsaettelse>

105